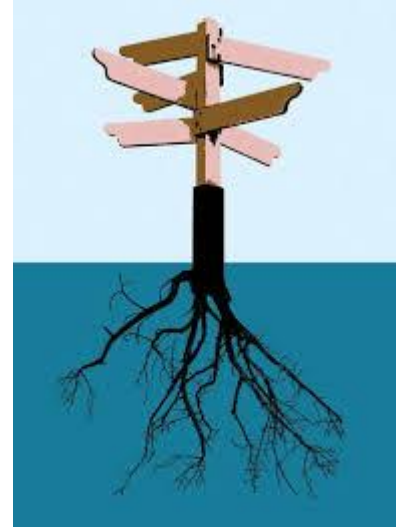

DEONTOLOJİ, AHLAK, VE ETİK KAVRAMLARI

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
HEMŞİRELİKTE ETİK DERSİ
Dr. Öğr. Üyesi Funda KARAMAN

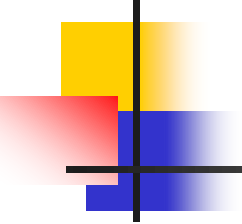

Deontoloji nedir?

- Görev ve vazife anlamını taşıyan “Deontos”ve bilim anlamına gelen “ Logos” sözcüklerinin birleşimiyle görev bilimini ifade eder.

- Deontoloji; görev bilinci, görevlerle ilgili zorunluluklar, sorumluluklar, yükümlölükler ve bunların gerçekleştirilmesinde yer alan ahlaki kural ve ilkeleri içeren bilim dalıdır.

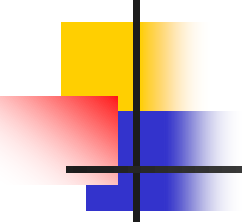

-
-
- Deontoloji, bir mesleği uygularken uyulması gereken ahlaki değer ve etik kuralları inceleyen bilim dalıdır.
 - Aynı zamanda, 'yükümlülük bilgisi' meslek uygulamasında uyulması gereken yasal ve ahlaki yükümlülüktür.
 - Sağlık hizmeti verenler ile alanlar ve yakınlarının beklentileri arasında çıkan sorunları da tıbbi deontoloji çözer.

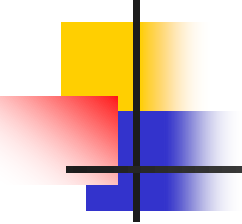

AHLAK

- Ahlak Arapça **hulk** sözcüğünün çoğuludur.
- Hulk ise; **huy, adet, alışkanlık, yaradılış, insanın ruhsal-zihinsel-manevi halleri** anlamındadır.

-
- **İngilizce’de moral, morality** ahlak anlamında kullanılır, **adet, alışkanlık, karakter** anlamlarına gelen **mos** kelimesine dayanır.

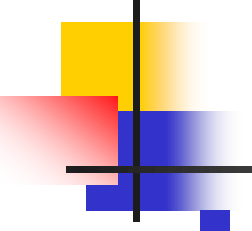

-
-
- **Ahlak: “Bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda bulundukları davranış biçimleri ve kuralları.” veya “İyi nitelikler, güzel huylar.” olarak tanımlanabilir.**

Ahlaklı ve olgun bireyin özellikleri

- Böyle bir birey doğruluğu kendisine ilke edinmiştir. Doğruluktan asla sapmaz.
- Çevresine ve insanlara yardımcı olmak çabasıındadır. İyilik etmek ona haz verir.
- İnsanlara yararlı olabilmek için çalışmak gereğine inanır ve görevlerini en iyi yararlı bir şekilde yerine getirme uğraşısı içindedir. Sorumluluğunun bilincindedir.

-
- Her konuda bilgi ve görgüsünü arttırma isteđi duyar ve çaba harcar.
 - Vatan, millet, genel anlamda insan sevgisi gelişmiştir. Herkese sevgi ve saygı duyar, olumlu iletişim kurar.
 - İlgi ve dikkat çekici abartılmış davranışlardan kaçınır.
 - Bencil değildir, egosunu tatmin etmekten hoşlanmaz.

Hemşirelikte ahlak

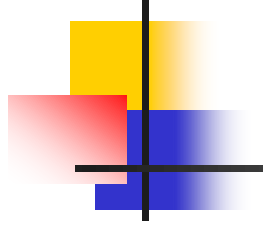

- Her mesleğin öngördüğü bir takım ahlaki görev ve sorumlulukları vardır.
- Ahlak bir meslekte onuru, gelenek ve görenekleri korur, aykırı davranış ve tutumları önler.
- Hemşirelik mesleği de gerekli bilim ve sanatın yanı sıra gerekli ahlak-deontolojik-etik değerlere sahiptir.

ETİK

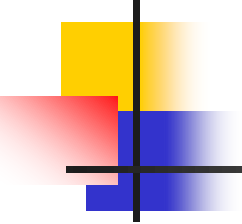

- Etik her şeyden önce istenilecek bir yaşamın araştırılması ve anlaşılmasıdır.
- Daha geniş bir bakış açısı ile, bütün etkinlik ve amaçların yerli yerine konulması, neyin yapılacağı ya da yapılamayacağının; neyin isteneceği ya da istenmeyeceğinin; neye sahip olunacağı ya da olunamayacağının bilinmesidir.

- Etik; insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değeri, normları, kuralları doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaksal açıdan araştıran bir felsefe dalıdır.

Etik

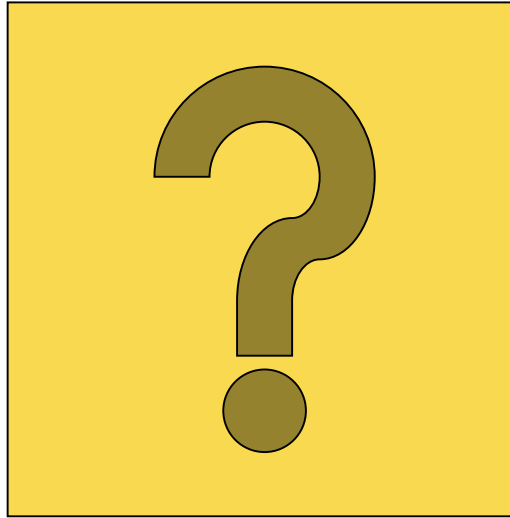
-
- Ahlaki faaliyetler ve değer sistemiyle ilgili bilim,
 - Değişik olaylar karşısında hangi davranış ve tutumun doğru ya da yanlış olduğunun saptanması,
 - İyi ilişkilerin, karakterin ve motivasyonun yansımasıdır.

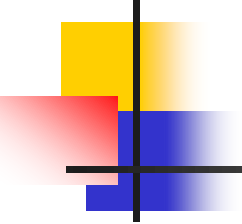
Genel olarak '**etik**' sözcüğünün kabul görmüş tek bir anlamının olmadığı söylenebilir.

‘Etik’ sözcüğü geniş anlamda kullanıldığında toplumun yaratmış olduğu ve savunmakta devam ettiği bağlayıcı kuralların hemen hemen tümünü içerir.

- **Etik ile ahlak arasındaki temel fark**

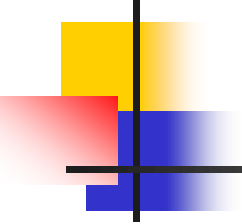

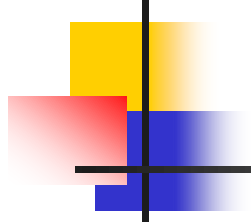

Çok yakından ilişkili olan etik ve ahlak arasındaki temel fark,

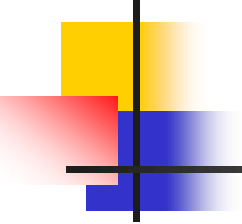
- *Etik teriminin genel olarak ahlakı konu alan bir disiplini belirtmesidir.
- *Ahlak toplumlarda zaman içinde az çok kendiliğinden diyebileceğimiz biçimde gelişmiş değerler topluluğudur.

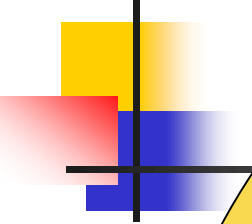

-
-
- Ahlak, daha çok bireysel davranış kurallarını anlatırken;
 - Etik, profesyonel davranış standartlarını içermekte ve daha nesnel anlamda düşünülmektedir.

- Etik doğru ve yanlış davranış teorisidir. Ahlak ise onun pratiğidir.
- İlkeler söz konusu olduğunda etik kavramı kullanılırken, davranış söz konusu olduğunda ahlak kavramı kullanılır.
- Etik bir kişinin belli bir durumda ifade etmek istediği değerler iken ahlak ise bunu hayata geçirme tarzıdır.

-
-
- Etik mesleki davranışları uygun şekilde yönlendiren kuralları ve standartları yansıtır.
 - Etik ne yapmak zorunda olduğumuzu söylemez, her bir durum için ayrı ayrı ne yapılması gerektiğini kesin olarak göstermez, kendi kararımızı kendimizin almasına yardımcı olur

DEONTOLOJİ

ETİK

AHLAK

ETİK TÜRLERİ

- Etik temel olarak 4 çalışma alanına sahiptir

1. Betimleyici (Deskriptif, Tanımlayıcı) Etik;

- Toplumun ve bireyin eylemlerini, davranış biçimlerini, topluluğun değerlerini ne derece geçerli ve uygun olduğu açısından araştırır.
- Tanımlamalarını ortaya koyar, toplumun değerlerini tanımlar.

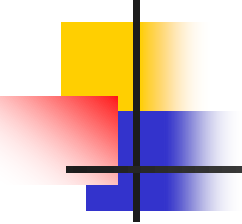
2. Normatif (kuralcı) Etik

- Varolan olguları ele alır. Eylemleri ahlaki boyutta değerlendirir.
- Etik ilkeleri de içine alan etik teorilerle ve ahlaki kurallarla “ne olmalı?”, “nasıl davranmalı?” ve “doğru/yanlış nedir?”, “iyi/kötü nedir?” gibi sorulara yanıt arar.

3. Metaetik

- Davranışları doğrulama, davranışların ahlaksal nedenlerini araştırma, onlara anlam verme gibi konularla ilgilenen etik anlayıştır.
- İlgili alanları nedeniyle profesyonel etikçilerin alanıdır.
- Metaetik "niçin iyi?" ya da "biz belirli bir eylem için iyi veya doğru derken ne demek istiyoruz?" gibi sorulara yanıt arar.

-
-
- Metaetik araştırmalar etik kuram, ilke ve kurallarla insan davranışı arasında ilişkiye odaklanır. Hasta bakımındaki ahlaki söylemle ilgili araştırmalar (savunma, sorumluluk, işbirliği) meta etik alana girer

4. Uygulamalı etik

- Kabul gören etik kuralların, tartışmalı konu ve durumlarda uygulanmasıdır.

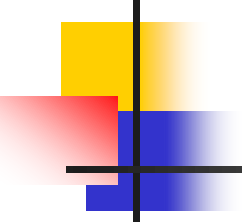
Meslek etiđi

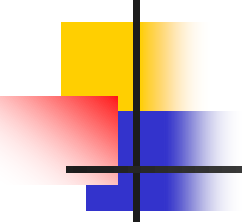
- İş hayatındaki davranışları yönlendiren, onlara rehberlik eden etik prensipler ve standartların toplamına “mesleki etik” denilmektedir.
- Belirli bir meslek grubunun, meslek üyelerine emreden, onları belli kurallarla davranmaya zorlayan kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, mesleki rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkelerdir.

Toplumda geçerli olan ortak etik ilkeler/kodlar

- İyilik sever olmak
- Doğruluk, dürüstlük
- Güvenilir olmak, yalan söylememek
- Sözünde durmak
- Yararlı olmak
- Sadakat
- Adalet
- Başkalarına yardım etme

-
-
- Mahremiyete saygı ve sır tutma
 - Özerk olmak ve özerkliğe saygı göstermek
 - Sır saklamak ve gizliliğe saygı göstermek
 - Başkalarına saygı gösterme
 - Vatandaşlık sorumluluğuna sahip olma
 - Başkasının hakkını yememe
 - Karşısındakinin güç durumundan yararlanmama

-
-
- Acısı olanın acısını paylaşma
 - Dayanışma
 - Bireylerin eşitliğinin kabul edilmesi
 - Kaynakların adil dağıtılması
 - Mükemmeliyeti arama

Etik Değerlere Uygun Davranışların Sonuçları

***Etik değerlere uygun davranışların çeşitli sonuçları vardır. Bunlar olumlu ya da olumsuz sonuçlar olabilir.

Olumlu sonuçlara baktığımızda şunları görebiliriz:

- Saygınlık kazanma
- Güvenirlik
- İyi bir imaja sahip olma
- Problem çözümünde yardım görme
- Etik değerler özellikle sosyal çalkantı dönemlerinde ahlaki çöküşü azaltır ve toplum açısından kötü niyetli girişimlere karşı önleyici rol oynar.
- Toplumda kabul görme

Sonuç olarak etik;

- İnsanların iyiliğini temel alarak ele alır ve tartışmaya açar.

TEŞEKKÜR EDERİM